

בעזה"ש"ת

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו

בעת רעוא דרעוין

פרשת ויקהל

שנת תשע"א לפ"ק

יוצא לאור ע"י

מכון מעדני מלך וויען

גליון תר"מ

להשיג אצל
מכון מעדני מלך וויען

185 Wilson St.
Brooklyn N.Y. 11211
718.388.1751.#117

דברי תורה

בסעודה שלישית פרשת ויקהל תשע"א לפ"ק

הארון לעדות וגו' וכל הפרשה], הלך משה והפך ואמר לו עשה ארון וכלים ומשכן [דסצירא ליה לרבי יונתן שצסדר שהם סדורין צויקחו לי תרומה נאמרו לו]. אמר ליה, משה רבינו מנהגו של עולם אדם צונה בית ואחר כך מכניס לתוכו כלים, ואתה אומר עשה כלים ארון ומשכן, כלים שאני עושה להיכן אכניסם. שמא כך אמר לך הקב"ה עשה משכן ארון וכלים. אמר ליה שמא צלל א-ל היית וידעת ע"כ.

ויש לדקדק צוה הרבה. א) איך יתכן שמשה יהפך דברי ה' שנאמרו לו, ויאמר לצללאל צאופן אחר ממנה שנצטווה. וצללאל יזכירו אמיתיות דברי ה'. דאם כן כל דברי תורה פלסתר, שיתכן שמשה לא מסרם צאופן הראוי, והרי משה בכל ציתו נאמן הוא, והוא נביא אמת שלא שינה אף קו"ו של יו"ד מדברי ה'. צ) וצאמת גם על עגם הדבר יש להקשות, למה מתחלה צפרשת תרומה אמר לו ה' כלים תחלה ואחר כך המשכן, ושוצ צפרשת

ויקח משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם, אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם, ששת ימים תעשה מלאכה וגו', לא תצערו אש בכל מושבותיכם ציום השבת וגו', קחו מאתכם תרומה לה' וגו' (לה-א). ויש להצין סמיכות מנות שבת למנות עשיית המשכן, שנצטוו עלה צחדא מחתא. וצרש"י לא תצערו אש, יש מרבותינו אומרים הצערה ללאו יוצאת (שבת ע.) ע"כ. והיינו שאינה אצ מלאכה להתחייב עליה כרת וסקילה, אלא לאו צעלמא הוא. ויש להצין למה צאמת קיל יותר הצערה מכל שאר הל"ט מלאכות, שאין צה אלא לאו גרידא.

בגמרא (צרכות נה.) אמר רבי שמואל צר נחמני אמר רבי יונתן צללאל על שם חכמתו נקרא. צשעה שאמר לו הקב"ה למשה לך אמור לו לצללאל עשה לי משכן ארון וכלים [שכן הם סדורין צכי תשא (לא-צ), ראה קראתי צשם וגו' ואתו אהליאצ צן אחיסמך וגו' את אהל מועד ואת

וכגון האדם שצחלונותו הוא מורכב מרמ"ח אצבעים ושס"ה גידים, חומר הגוף, חבל צחוכו נפח צאפו נשמת חיים, חלק אלו-ה ממעל המחיה אותו. וכמו כן בכל דבר שצבריאה יש ניוץ חלק אלקי המחיה אותו. וכידוע פירוש הצעל שם טוב ז"ע על הפסוק (תהלים קיט-פט) לעולם ה' דברך נצב בשמים, שהדיבור שאמר ה' צבריאה בעשרה המאמרות, הם מקיימים ומחזיקים אותם לעולם (עיין ישמח ישראל ריש פרשת קדושים).

ובבזו כן קיום העולם בכללותו, יש צחוכה שפע הצאה מן השמים המחיה אותה ומנהיגה, ונותן בה כחה לנמוח זרעה ופריה וכו'. ואחר שירדה שכינה למטה בצית ה', שוב השפעת העולם צאה ממנה, כי שם נזה ה' את הצרכה חיים עד העולם (תהלים קלג-א), וכמאמרם (ראש השנה טו). הקריצו לפני עומר צפסת, כדי שתצרך לכם תצואה שצשדות. הביאו שתי הלחם בעצרת, כדי שיתצרכו לכם פירות שצאינן. נסכו לפני מים צחג, כדי שיתצרכו לכם גשמי שנה ע"ש. ואם כן המשכן וכליו המה הפנימיות של כל העולם. וצוהר הק' (ח"צ קמט). אמר רבי יצחק הא חזין לעוצדא דמשכנא כגוונא לעוצדא דשמים וארץ עכ"ל.

ובתב בכלי יקר (לה-לד), דזהו הענין שצאו ואמרו למשה, מרצים

תשא סידר לו מתחלה האהל מועד, ואחר כך הכלים. א) גם להצין טענת צלאל, מנהגו של עולם אדם צונה בית ואחר כך מכניס לתוכו כלים וכו', וכי צנין משכן ה' להשראת השכינה, הוא דומה לצנין צית הדיוט, אולי סודות הדברים להמשיך השראת השכינה למטה צריכים להיות כלים תחלה ושוב המשכן.

וצראה דצמר (שס) איתא, אמר רב יהודה אמר רב יודע היה צלאל לצרף אותיות שנצבראו צהן שמים וארץ, כתיב הכא (שמות לה-לא) וימלא אותו רוח אלקים צחכמה וצצונה וצדעת, וכתיב התם (משלי ג-יט) ה' צחכמה יסד ארץ כונן שמים צצונה ע"כ. ויש להצין למה הוצרכו כאן לחכמה נפלחה כזאת לצרף האותיות של צריאת שמים וארץ. וצחמת מצינו כעין זה צגמרא (מגילה י:) ויהי ציום השמיני (ויקרא ט-א), תנא אותו היום שמתה גדולה היתה לפני הקצ"ה כיום שנצבראו צו שמים וארץ, כתיב הכא ויהי ציום השמיני, וכתיב התם (צראשית א-ה) ויהי ערב ויהי צוקר יום אחד ע"כ. הרי כי צנין המשכן הוא דומה לצריאת שמים וארץ, ויש להצין הקשר שציניהם.

אך הענין הוא, כי בכל דבר שבעולם, יש חומר החילוני וצחוכו יש כח פנימי המחיה אותו,

העם להציא מדי העבודה למלאכה וגו', ויזו משה ויעזירו קול במחנה לאמור, איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה וגו' (לו-ה). ולכאורה כל כך למה, וכי עשו בזה עבירה שהיו מציאים יותר מן הנורף. אלא לפי שראה משה שזיור בנין זה הוא תבנית בנין העולם בכללו, ואמרו רז"ל (חגיגה יג). אמר רב יהודה אמר רב בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את העולם, היה מרחיב והולך כשתי פקעיות של שמי, עד שגער בו הקדוש ברוך הוא והעמידו, שנאמר (איוב כו-יא) עמודי שמים ירופפו ויתמהו מגערתו. והיינו דאמר ריש לקיש מאי דכתיב (בראשית יז) אני אל-ל שד-י, אני הוא שאמרתי לעולם די ע"כ. כך כשראה משה שדבר זה הולך ומתרחב לאין תכלית, גער בהם לאמור אל יעשו עוד מלאכה, כי כך עשה הקב"ה ציצירת עולמו ע"כ. (ועיין בזה בקדושת לוי ריש פרשתנו).

הבריאה האחרונה שבעולם. וכמו כן היה בהמשכן, שאחר שנגמר המשכן, ירד עליו עמוד אש, וכמו שנאמר (מ-לה) ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל. וכמו כן ציוס חינוכו כתיב, ותצא אש מלפני ה' ותאכל על המזבח את העולה וגו' (ויקרא ט-כד). וגם זה היה ציוס ראשון בשבוע, שאותו היום נטל עשרה עטרות (רש"י ויקרא ט-א). וכל זה הוא משום דבנין המשכן הוא פנימיותו של העולם, ולכן הם זה לעומת זה.

ובתפארת יהונתן צפרשתינו כתב, דזהו הטעם שאסרה תורה מלאכה זו במיוחד, לא תבערו אש, משום שבלוחות הראשונות נאמר טעמה של שבת, כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וינתן ציוס השביעי (כ-יא), ואם כן הרי מקום היה לומר, ששבת אסורות רק המלאכות שבציאתן היתה בששת הימים הללו, אבל הצערת אש שנתחדשה רק צמוצאי שבת לא נאסרה בשבת, לכן היה נורף לאסור מלאכה זו בקרא מיוחד ע"כ. ולכן שפיר מוזן למה צאמת הצערה קיל יותר משאר המלאכות, שאינה אלא בלאו גרידא.

והטעם שצאמת לא נצרא האש בששת ימי בראשית, יש לומר צתרי אנפי, חדא, כי כל הבריאה של הששת ימים היתה יש

ובציצו עוד דוגמא בהמשכן לצריאת שמים וארץ. והוא דאיתא בגמרא (פסחים נג): אין מצרכין על האור אלא צמוצאי שבת, הואיל ותחלת צרייתו הוא וכו', וצמחשבה עלה ליצראות צערב שבת, ולא נצרא עד מוצאי שבת, שנתן הקב"ה דיעה צאדם הראשון מעין דוגמא של מעלה, והציא שני אצנים וטחנן זו בזו ויצא מהן אור ע"ש. הרי לנו דצריאת האור היא

תחלה ואחר כך ארץ, שנאמר (בראשית א-א) בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ. וצית הלל אומרים ארץ נבראת תחלה ואחר כך שמים שנאמר (שם ב-ד) ציוס עשות ה' אלקים ארץ ושמים. אמרו להם צית הלל לצית שמאי, לדבריסם אדם צונה עלייה ואחר כך צונה צית שנאמר (עמוס ט-ו) הצונה בשמים מעלותיו [אלמא עליות איקרו] ואגודתו על ארץ יסדה ע"כ. וזהו מעין טענתו של צלאל צהמשכן, שאין עושין כלים קודם להצית. — ובגמרא שם אמרו מכל מקום קשו קראי אהדדי, ומשני כשצראן ברא שמים ואחר כך ארץ, וכשנטה נטה ארץ ואחר כך שמים ע"כ.

ויש לומר צוה עוד ליישב סתירת המקראות, דבאמת יש עוד סתירה צוה, דמתחלה אמר בראשית ברא 'אלקים' את השמים ואת הארץ, ושבו אמר ציוס עשות 'הוי"ה' אלקים ארץ ושמים. וברש"י שם כתב, שבתחלה עלה צמחשצה לצראותו צמדת הדין, ראה שאין העולם מתקיים, הקדים מדת הרחמים ושחפס למדת הדין, והיינו דכתיב ציוס עשות ה' אלקים ארץ ושמים (צ"ר יב-טו) ע"כ. וידוע מה שפירשו מאמרים (מנחות כט:) שכשראה משה את רבי עקיבא ששוקלין צשרו צמקולין, אמר לפניו רבש"ע זו תורה זו שכרה, אמר לו שתוק כך עלה צמחשצה לפני ע"כ.

מאין, שנצראו צדיצור גרידה על ידי העשרה מאמרות. אבל אש, הרי הוא כציוס מה' לצדו, שהכתוב אומר, כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא (דברים ד-ד). ועוד, דאיתא צמדמש רצה (ויקרא כז-ט) שור או כשב או עז כי יולד, והיה שבעת ימים תחת אמו, ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה' (כג-כו), משל למלך שנכנס למדינה ומנוה ואמר, כל חכסנין שיש כאן לא יראו פני עד שיראו פני המטרונא תחלה. כך אמר הקצ"ה לא תצאו לפני קרבן עד שתעבור עליו שבת, שאין זו ימים צלא שבת, ואין מילה צלא שבת ע"כ. (ועיין צטורי זהב י"ד סימן רס"ה ס"ק יג). וכמו כן ירידת אש למטה שהוא מאת ה' צעלם, אי אפשר היה צלי שיתקדש העולם מתחלה על ידי השבת.

ובועתה מוצן שפיר מה שטען צלאל, מנהגו של עולם אדם צונה צית ואחר כך מכניס כלים וכו'. והיינו דכיון דהמשכן הוא מכיון נגד העולם, על כרחן מכוונים הם זה כנגד זה, ואם הנוהג שבעולם להעמיד מתחלה צית, על כרחו שגם צהמשכן צריך להיות על דרך זה.

ובזה נצין גם קדר דיצורו של ה' למשה, ומסירתו של משה צלאל, דהנה צגמרא (חגיגה יב.) איתא, צית שמאי אומרים שמים נצראו

'את הארץ', אבל בסופו ציוס עשות הו"ה אלקים ששיתף מדת הרחמים, ועולם הזה נברא בחסד, אז ארץ תחלה ואחר כך שמים, כי חסד קדמה לגבורה.

והנה כמו שבצריאת העולם יש שמי גופים, ארץ ושמים, כן במשכן ה' שמכוון נגד מעשה בראשית יש גם כן שני גופים, משכן וכלים. ונראה כי קרשי המשכן הם מכוון נגד הארץ, וכמו שהעולם יש בו ד' רוחות, ומוקפת רק מג' רוחות, ורוח ד' ברא ולא גמרו, אמר שכל מי שיאמר שהוא אלוהי יצא ויגמור את הפנה הזאת שהנחתי, וידע הכל שהוא אלוהי (פרקי דרבי אליעזר פרק ג), כן גם המשכן מוקפת רק משלש רוחות. והכלים שבמשכן הם מכוונים נגד השמים, והם מורידין השפע משם, וכמאמרם ה"ל הקריצו לפני עומר וכו', והביאו שמי הלחם וכו', ונסכו לפני זמים וכו', וזוה ירד ההשפעה משמים למטה.

וביזון שבצריאת שמים וארץ, מתחלה עלה במחשבה לברוא שמים ואחר כך ארץ, ורק אחר ששיתף המדת הרחמים, שוב הארץ קודמת לשמים, חסד קודם לגבורה. על כן גם בעשיית המשכן חזר על הדבר, שמתחלה בפעם הראשונה שדיבר ה' למה שברשת תרומה, הזכיר כלים

ולכאורה יש להציק, הרי על המחשבה זו גופיה היה קשה למשה רבינו, זו תורה וזו שכרה, וכתב בצבאר מים חיים (על הפסוק בראשית ברא, אופן יג) דבאמת לא יולדק על ה' ראש וסוף במחשבתו, שבתחלה חשב בדין וחזר ושיתף, כי לא אדם הוא ויתנחם, אלא הכוונה שחז"ל (בבא קמא ג.) דרשו וסביציו נשערה מאוד (תהלים ג-ג), מלמד שהקב"ה מדקדק עם סביציו אפילו כחוט השערה ע"ש. והם נשארנו בהנהגה בראשית המחשבה. והו שמוק כך עלה במחשבה תחלה לפני, לברוא העולם במדת הדין, ועל כן אני מדקדק עם הולדיקים כחוט השערה ע"ש באריכות. ולפי זה גם ההנהגה בשמים עם מלאכי מעלה הוא בראשית המחשבה במדת הדין, ורק בהעולם הזה נסתם בני אדם שיתף מדת הרחמים.

ובצרתה יש לומר כי בראשית המחשבה לברוא הכל במדת הדין, אז שורת הדין לברוא שמים מתחלה, שחשבה יותר מן הארץ. אבל אחר ששיתף הקב"ה לברואי הארץ מדת הרחמים, ועולם חסד יבנה, הרי לפי סדר המדות, חסד קדמה לגבורה, יש לברוא ארץ תחלה שדינו בחסד. ולכן מתחלה כאשר בראשית ברא 'אלקים', שמתחלה המחשבה היתה לברוא הכל בדין, אז עלה במחשבה לברוא תחלה 'את השמים' ואחר כך

רשות לתלמידים ליכנס ע"כ. הרי לנו כי לדעת רבן גמליאל יש להשתדל מתחלה לתקן תוכו, היינו יראתו ומדותיו, ואז יכנס לבית המדרש. אבל אכן פסקינן כרבי אלעזר בן עזריה (רמב"ם ה' תלמוד תורה ד-ה) שכל תלמיד יכנס מתחלה לבית המדרש, ובסופו המאור שבה יחזירנו למוטב. והנה המשכן הוא הבית המדרש, מקדש מעט אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שצבצב (מגילה כט.), וכלי המשכן הוא תוכו, שכל כלי רומז על מדה מיוחדת. ומשה רבינו צעת שנצטוו לעשות המשכן, היה לפני חטא העגל (וזה"ק ויקהל קנ"ה), ואחר מתן תורה היו צבחינת אני אמרתי אלקים אתם, החומר היה מזוקק, ויכולים לעשות תיכף ארון ושלחן עם כל הרמזים בזה. ומשה רבינו חשב שגם אחר החטא, אי אפשר להשתמש בהמשכן עד שיתקנו מתחלה את תוכם, וכל תלמיד שאין תוכו כבדו לא יכנס, אבל צללאל אמר, שלפי ירידת הדור אחר החטא, אין לומר לכשאפנה לתקן הכל אז אשנה, ויש מתחלה לבנות המשכן, ומזה יתעלו שהמאור שבה יחזירם למוטב, ומשכן תחלה ואחר כך הכלים.

מתחלה ואחר כך המשכן, כי צמחשבה עלה תחלה לצרוא שמים קודם לארץ. אמנם אחר זה שינה ה' למשה צפרשת תשא, משכן תחלה ואחר כך כלים, כי צהיות ששיתף מדת הרחמים, יש לעשות המשכן מתחלה. ומשה רבינו מסר לצללאל דברים כהוייתן, וצהיות שמתחלה לזה עליו ה' כלים ואחר כך משכן, מסר כן גם לצללאל כלים ומשכן. וצדעתו של משה היה למסור לו השינוי שנתהוה אחר כך להעמיד מתחלה המשכן ואחר כך הכלים, אך תיכף צדיבור הראשון, שאל אותו צללאל ממנהגו של עולם, הלא ראה ה' שאין העולם מתקיים ושיתף מדת הרחמים, וציום עשות ה' אלקים היה ארץ מתחלה ואחר כך שמים, ואם כן גם בהמשכן יש לעשות קודם הכלים, כי המשכן הוא מכוון נגד הארץ. וכאשר ראה משה שעמד צללאל על סוף דעת ה' מעצמו, אמר לו צלל אל-ל היית, כי מדת אל-ל הוא חסד, חסד אל-ל כל היום, וזכה לכוין לאמייתה, שאחר שהקדים ה' צבחיאת עולמו מדת אל-ל, אז יש לעשות משכן תחלה ואחר כך כלים.

ויעל דרך העבודה יש לומר, דאיתא בגמרא (ברכות כח.) שהיה רבן גמליאל מכריז ואומר, כל תלמיד שאין תוכו כבדו לא יכנס לבית המדרש, וכאשר נתמנה רבי אלעזר בן עזריה סלקוהו לשומר הפתח, וניתנה להם

ויעל שמחת חתן וכלה יש להוסיף, אם כי חרבה עירנו ואין לנו מקדש ה', מכל מקום כל צית ישראל יוכל להיות מקדש, איש ואשה שזכו

מכפר (חגיגה כו.). והוא רומז גם על זיווג וזיווג שנקרא לחם, וכמו שנאמר (בראשית לט-ו) כי אם הלחם אשר הוא אוכל, והוא לחם הפנים, לחם שיש בו פנים, שיהיה לפני ה' תמיד.

וְשִׁמּוּעֵתִי לפרש, שעל זה מצרכין את החתן, שהזיווג יעלה יפ"ה, שעולה בגמטריא ז"ה, כי מצות ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, הוא מצוה ז"ה למנין המצות. והזיווג יעלה יפה, שיהיה ציתו מקדש ה'. ועל זה מרמזין בשטר התנאים, ובשאלת פי"ה ואמרה הן, שגם היא מסכמת לקיים צוה ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. וכה יתן ה' שהזיווג יעלה יפה יפה כפשוטו וכמדרשו, וכמשוש חתן על כלה ישיש עליך אלקיך צביאת בן דוד צב"א.

שכינה שרויה ציניהם (סוטה יו.). וגם צוה יש קיום המצוה של ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (כה-ח), בתוך כל אחד ואחד מישראל. ואין צונים מקדש ה', ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו, מתחלה יש לבנות המשכן ואחר כך הכלים, היינו צימי הבחורות נכנס לבית המדרש ללמוד תורה, ומשם באים לבנות הכלים. הארון מונח בקדשי הקדשים, להורות כי כתר תורה הוא רק צבית שהוא קודש קדשים, יראת ה' טהורה עומדת לעד (מהלים יט-י), ישא אשה ואחר כך ילמוד תורה צטהרה (יומא עב.). והשלחן רומז על אכילתו בקדושה, ולהכניס אורחים לביתו, וזומן שאין צית המקדש קיים, שלחנו של אדם

נתנדב ע"י ידידנו
מוה"ר ר' **יאיר צבי גרינצווייג** הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בנישואי בנו החתן מנחם מענדל נ"י למו"מ

נתנדב ע"י ידידנו
מוה"ר ר' **ישראל וויינשטאק** הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בנישואי בתו הכלה תח' למו"מ

נתנדב ע"י ידידנו
מוה"ר ר' **שמואל זאנוויל מארקאוויטש** הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בנישואי בתו הכלה תח' למו"מ

נתנדב ע"י ידידנו
מוה"ר ר' **שלום וויינגארטן** הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בנישואי בנו החתן שמואל חיים נ"י למו"מ

נתנדב ע"י ידידנו
מוה"ר ר' **אלי' בריענער** הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בתו למזל טוב

נתנדב ע"י ידידנו
מוה"ר ר' **חיים אלעזר שפיטץ** הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בנישואי בנו החתן צבי זאב נ"י למו"מ

נתנדב ע"י ידידנו
מוה"ר ר' **שלמה יצחק ערפס** הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בתו למזל טוב

נתנדב ע"י ידידנו
מוה"ר ר' **אברהם צבי הלוי וואזנער** הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בנו למזל טוב

נתנדב ע"י ידידנו
מוה"ר ר' **חיים ראובן בויער** הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהיכנס בנו הב' מרדכי אלעזר נ"י
לעול התורה והמצות

נתנדב ע"י ידידנו
מוה"ר ר' **אשר אנשיל שטייף** הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בנו למזל טוב